Programare funcțională

Introducere în programarea funcțională folosind Haskell C01

Ana Iova Denisa Diaconescu

Departamentul de Informatică, FMI, UB

Organizare

Instructori

Curs

- Seria 23: Ana Iova
- Seria 24: Denisa Diaconescu
- Seria 25: Ana Iova

Laborator

- 231: Ana lova
- 232: Rares Munteanu
- 233: Miruna Zăvelcă
- 234: Ana lova
- 241: Ana Pantilie
- 242: Adrian Millea
- 243: Andrei Burdusa
- 244: Andrei Văcaru
- 251: Ana lova
- 252: Natalia Ozunu

Resurse

- Seria 23:
 - Moodle
- Seria 24:
 - Moodle
 - Pagina externa https://cs.unibuc.ro/~ddiaconescu/2021/pf/
- Seria 25:
 - Moodle
- Suporturile de curs si laborator, forumuri, resurse electronice
- Știri legate de curs vor fi postate pe Moodle și pe pagina externă pentru seria 24

Prezență

Prezența la curs sau la laboratoare nu este obligatorie, dar extrem de încurajată.

Evaluare

Notare

- Examen parțial (parțial), examen
- Nota finală: 1 (oficiu) + parțial + examen
- Restanță: 1 (oficiu) + examen (parțialul de nu ia în calcul la restanță)

Condiție de promovabilitate

Nota finală cel puțin 5 > 4.99

Examen parțial

- valorează 3 puncte din nota finală
- nu este obligatoriu
- în săptămâna 7
- se va da pe moodle, online
- prima ora din curs
- va conține întrebări grilă asemănatoare cu cele din curs
- materiale ajutătoare: suportul de curs

Examen final

- valorează 6 puncte din nota finală
- în sesiune
- acoperă toată materia
- fizic sau online, în funcție de cum se vor desfăsura examenele
- durata 2 ore
- va conține întrebări grilă asemănatoare cu cele din curs și exerciții asemănătoare cu cele de la laborator
- materiale ajutătoare: suportul de curs

Evaluare - puncte bonus

Activitate laborator

- La sugestia profesorului coordonator al laboratorului, se poate nota activitatea în plus față de cerințele obișnuite.
- Maxim 1 punct (bonus la nota finală)

Extra activitate

- Extra proiecte în timpul semestrului (mai multe detalii spre finalul cursului)
- Maxim 2 puncte (bonus la nota finală)

Evaluare - puncte bonus

Activitate laborator

- La sugestia profesorului coordonator al laboratorului, se poate nota activitatea în plus fată de cerințele obișnuite.
- Maxim 1 punct (bonus la nota finală)

Extra activitate

- Extra proiecte în timpul semestrului (mai multe detalii spre finalul cursului)
- Maxim 2 puncte (bonus la nota finală)

Punctele bonus nu se pot folosi în condiția de promovabilitate!

Punctele bonus nu se pot folosi în restanță!

Plan curs

Programare funcțională în Haskell

- Funcții, recursie, funcții de ordin înalt, tipuri
- Operații pe liste: filtrare, transformare, agregare
- Polimorfism, clase de tipuri, modularizare
- Tipuri de date algebrice evaluarea expresiilor
- Operațiuni Intrare/leşire
- Functori, monade

Resurse suplimentare

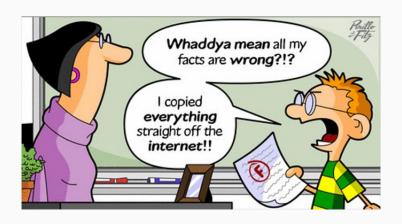
- Pagina Haskell: http://haskell.org
- Hoogle https://www.haskell.org/hoogle
- Haskell Wiki http://wiki.haskell.org
- Cartea online "Learn You a Haskell for Great Good" http://learnyouahaskell.com/

The Haskell Foundation

- https://haskell.foundation/
- Fundatie independenta si non-profit ce are ca scop imbunatatirea experientei cu limbajul Haskell
- Ofera suport pentru librarii, tool-uri, educatie, cercetare
- O sa anuntam mai multe proiecte prin care ii putem ajuta

Integritate academică

Nu trișați, cereți-ne ajutorul!

De ce programare funcțională?

Programare imperativă (Cum)

Explic mașinii, pas cu pas, algoritmic, cum să facă ceva și se întâmplă ce voiam să se întâmple ca rezultat al execuției mașinii.

Programare imperativă (Cum)

Explic mașinii, pas cu pas, algoritmic, cum să facă ceva și se întâmplă ce voiam să se întâmple ca rezultat al execuției mașinii.

Programare declarativă (Ce)

Îi spun mașinii ce vreau să se întâmple și o las pe ea să se descurce cum să realizeze acest lucru. :-)

Programare imperativă (Cum)

Explic mașinii, pas cu pas, algoritmic, cum să facă ceva și se întâmplă ce voiam să se întâmple ca rezultat al execuției mașinii.

- limbaje procedurale
- limbaje de programare orientate pe obiecte

Programare declarativă (Ce)

Îi spun mașinii ce vreau să se întâmple și o las pe ea să se descurce cum să realizeze acest lucru. :-)

Programare imperativă (Cum)

Explic mașinii, pas cu pas, algoritmic, cum să facă ceva și se întâmplă ce voiam să se întâmple ca rezultat al execuției mașinii.

- limbaje procedurale
- limbaje de programare orientate pe obiecte

Programare declarativă (Ce)

Îi spun mașinii ce vreau să se întâmple și o las pe ea să se descurce cum să realizeze acest lucru. :-)

- limbaje de programare logică
- limbaje de interogare a bazelor de date
- limbaje de programare funcțională

λ-calcul

În 1929-1932, A. Church a propus λ -calculul ca sistem formal pentru logica matematică. În 1935 a argumentat că orice funcție calculabilă peste numere naturale poate fi calculată în λ -calcul.

$$t = x$$
 (variabilă)
 | $\lambda x. t$ (abstractizare)
 | $t t$ (aplicare)

λ-calcul

- În 1935, independent de Church, Turing a dezvoltat mecanismul de calcul numit astăzi Masina Turing.
- În 1936 și el a argumentat că orice funcție calculabilă peste numere naturale poate fi calculată de o mașină Turing.
- De asemenea, a arătat echivalența celor două modele de calcul.
- Această echivalență a constituit o indicație puternică asupra "universalității" celor două modele, conducând la ceea ce numim astăzi "Teza Church-Turing".

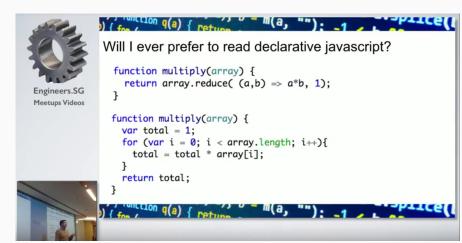
Programare funcțională

Programare funcțională în limbajul vostru preferat de programare:

- Java 8, C++11, Python, JavaScript, ...
- Funcţii anonime (λ-abstracţii)
- Funcții de procesare a fluxurilor de date: filter, map, reduce

Agregarea datelor dintr-o colecție (JS)

C. Boesch, Declarative vs Imperative Programming - Talk.JS https://www.youtube.com/watch?v=M2e5sq1rnvc

Agregarea datelor dintr-o colecție (JS)

C. Boesch, Declarative vs Imperative Programming - Talk.JS https://www.youtube.com/watch?v=M2e5sq1rnvc

Programare funcțională în Haskell

De ce Haskell? (din cartea Real World Haskell)

The illustration on our cover is of a Hercules beetle. These beetles are among the largest in the world. They are also, in proportion to their size, the strongest animals on Earth, able to lift up to 850 times their own weight. Needless to say, we like the association with a creature that has such a high power-to-weight ratio.

Programare funcțională în Haskell

De ce Haskell? (din cartea Real World Haskell)

The illustration on our cover is of a Hercules beetle. These beetles are among the largest in the world. They are also, in proportion to their size, the strongest animals on Earth, able to lift up to 850 times their own weight. Needless to say, we like the association with a creature that has such a high power-to-weight ratio.

Ciurul lui Eratostene

```
primes = sieve [2..]
sieve (p:ps) = p: sieve [x \mid x \leftarrow ps, mod \times p \neq 0]
```

Haskell este un limbaj funcțional pur

X Haskell

- Funcțiile sunt valori.
- În loc să modificăm datele existente, calculăm valori noi din valorile existente, folosind funcții

Haskell este un limbaj funcțional pur

X Haskell

- Functiile sunt valori.
- În loc să modificăm datele existente, calculăm valori noi din valorile existente, folosind funcții
- Funcțiile sunt pure: aceleași rezultate pentru aceleași intrări.
- O bucată de cod nu poate corupe datele altei bucăți de cod.
- Distincție clară între părțile pure și cele care comunică cu mediul extern.

Haskell

- Haskell e folosit în proiecte de Facebook, Google, Microsoft etc.
 - Programarea funcțională e din ce în ce mai importantă în industrie
 - mai multe la https://www.haskell.org/
- Oferă suport pentru paralelism și concurență.

Haskell este un limbaj elegant

- Idei abstracte din matematică devin instrumente puternice în practică
 - recursivitate, compunerea de functii, functori, monade
 - folosirea lor permite scrierea de cod compact şi modular
- Rigurozitate: ne forțează să gândim mai mult înainte, dar ne ajută să scriem cod mai corect și mai curat
- Curbă de învățare în trepte
 - Putem scrie programe mici destul de repede
 - Expertiza în Haskell necesită multă gândire și practică
 - Descoperirea unei lumi noi poate fi un drum distractiv și provocator http://wiki.haskell.org/Humor

Haskell

- Haskell e leneş (lazy): orice calcul e amânat cât de mult posibil
 - Schimbă modul de concepere al programelor
 - Permite lucrul cu colecții potențial infinite de date precum [1..]
 - Evaluarea leneşă poate fi exploatată pentru a reduce timpul de calcul fără a denatura codul

```
firstK k = take k primes
```

Haskell

- Haskell e leneş (lazy): orice calcul e amânat cât de mult posibil
 - Schimbă modul de concepere al programelor
 - Permite lucrul cu colecții potențial infinite de date precum [1..]
 - Evaluarea leneşă poate fi exploatată pentru a reduce timpul de calcul fără a denatura codul

```
firstK k = take k primes
```

- Haskell e minimalist: mai puțin cod, în mai puțin timp, și cu mai puține defecte
 - ... rezolvând totuși problema :-)

```
numbers = [1,2,3,4,5]
total = foldI (*) 1 numbers
doubled = map (* 2) numbers
```

Exemplu

```
qsort :: Ord a => [a] -> [a]
qsort [] = []
qsort (p:xs) =
    (qsort lesser) ++ [p] ++ (qsort greater)
    where
    lesser = filter (< p) xs
        greater = filter (>= p) xs
```

Elemente de bază. Primii pași

Sintaxă

Comentarii

```
-- comentariu pe o linie
{- comentariu pe
    mai multe
    linii -}
```

Sintaxă

Comentarii

```
-- comentariu pe o linie
{- comentariu pe
  mai multe
  linii -}
```

Identificatori

- şiruri formate din litere, cifre, caracterele _ şi ' (apostrof)
- identificatorii pentru variabile încep cu literă mică sau __
- identificatorii pentru tipuri și constructori încep cu literă mare
- Haskell este sensibil la majuscule (case sensitive)

```
double x = 2 * x

data Point a = Pt \ a \ a
```

Sintaxă

Blocuri și indentare.

Blocurile sunt delimitate prin indentare.

Sintaxă

Blocuri și indentare.

Blocurile sunt delimitate prin indentare.

```
\begin{array}{lll} \text{fact n} = & \textbf{if n} = = 0 \\ & & \textbf{then 1} \\ & & \textbf{else n} * \text{fact (n-1)} \\ \\ \text{trei} = & \textbf{let} \\ & & a = 1 \\ & & b = 2 \\ & & \textbf{in a} + b \end{array}
```

Blocuri și indentare.

Blocurile sunt delimitate prin indentare.

```
fact n = if n == 0

then 1

else n * fact (n-1)

trei = let

a = 1
b = 2
in a + b
```

Echivalent, putem scrie

```
trei = let \{a = 1; b = 2\} in a + b
trei = let a = 1; b = 2 in a + b
```

Variabile

Presupunem că fisierul test.hs conține

x=1

x=2

Variabile

Presupunem că fisierul test.hs conține

```
x=1
x=2
```

Variabile

În Haskell, variabilele sunt imutabile (immutable), adică:

- = **nu** este operator de atribuire
- x = 1 reprezintă o legatură (binding)
- din momentul în care o variabilă este legată la o valoare, acea valoare nu mai poate fi schimbată

let .. in ... este o expresie care crează scop local.

Presupunem că fișierul testlet.hs conține

$$x=1$$

 $z = let x=3 in x$

let .. in ... este o expresie care crează scop local.

Presupunem că fișierul testlet.hs conține

```
x=1
z= let x=3 in x

Prelude> :1 testlet.hs
[1 of 1] Compiling Main
Ok, 1 module loaded.
*Main> z
3
*Main> x
1
```

let .. in ... este o expresie care crează scop local.

let .. in ... este o expresie care crează scop local.

$$-- x=12$$

let .. in ... este o expresie care crează scop local.

$$x = let$$

$$z = 5$$

$$g u = z + u$$

$$in let$$

$$z = 7$$

$$in q 0 + z$$

Ce valoare are x?

$$-- x=12$$

$$x = let z = 5$$
; $g u = z + u in let z = 7 in g 0$

let .. in ... este o expresie care crează scop local.

$$x = let$$

$$z = 5$$

$$g u = z + u$$

$$in let$$

$$z = 7$$

$$in q 0 + z$$

Ce valoare are x?

$$-- x=12$$

$$x = let z = 5$$
; $g u = z + u in let z = 7 in g 0$

$$-- x=5$$

clauza ... where ... creaza scop local

$$x = [let \ y = 8 \ in \ y, \ 9] -- x = [8,9]$$

where este o clauză, disponibilă doar la nivel de definiție

```
x = [y \text{ where } y = 8, 9] - \text{error: parse error } \dots
```

where este o clauză, disponibilă doar la nivel de definiție

```
x = [y \text{ where } y = 8, 9] - \text{error: parse error } \dots
```

Variabile pot fi legate și prin *pattern matching* la definirea unei funcții sau expresii **case**.

f x = case x of

$$0 \rightarrow 0$$

 $1 \rightarrow y + 1$
 $2 \rightarrow y + y$
 $- \rightarrow y$
where $y = x \cdot x$

Quiz time!

Seria 23 https://www.questionpro.com/t/AT4qgZpBKk

Seria 24 https://www.questionpro.com/t/AT4NiZpAK5

Seria 25 https://www.questionpro.com/t/AT4qgZpBK5

Tipuri de date. Sistemul tipurilor

"There are three interesting aspects to types in Haskell: they are strong, they are static, and they can be automatically inferred."

http://book.realworldhaskell.org/read/types-and-functions.html

Tipuri de date. Sistemul tipurilor

"There are three interesting aspects to types in Haskell: they are strong, they are static, and they can be automatically inferred."

```
http://book.realworldhaskell.org/read/types-and-functions.html
```

tare – garantează absența anumitor erori

static – tipul fiecărei valori este calculat la compilare

dedus automat – compilatorul deduce automat tipul fiecărei expresii

```
Prelude> :t [('a',1,"abc")]
[('a',1,"abc")] :: Num b => [(Char, b, [Char])]
```

Sistemul tipurilor

Tipurile de bază: Int, Integer, Float, Double, Bool, Char, String

Sistemul tipurilor

Tipurile de bază: Int, Integer, Float, Double, Bool, Char, String

```
Tipuri compuse: tupluri si liste

Prelude> :t :t ('a', True)
('a', True) :: (Char, Bool)

Prelude> :t ["ana", "ion"]
["ana", "ion"] :: [[Char]]
```

Sistemul tipurilor

Tipurile de bază: Int, Integer, Float, Double, Bool, Char, String

```
Tipuri compuse: tupluri si liste

Prelude> :t :t ('a', True)
('a', True) :: (Char, Bool)

Prelude> :t ["ana", "ion"]
["ana", "ion"] :: [[Char]]
```

Tipuri noi definite de utilizator:

Integer: 4, 0, -5

Prelude> 4 + 3 **Prelude**> (+) 4 3

Prelude> mod 4 3 Prelude> 4 'mod' 3

Integer: 4, 0, -5

Prelude> 4 + 3 **Prelude**> (+) 4 3

Prelude> mod 4 3 Prelude> 4 'mod' 3

Float: 3.14

Prelude> truncate 3.14 Prelude> sqrt 4 Prelude> let x = 4 :: IntPrelude> sqrt (fromIntegral x)

```
Integer: 4, 0, -5

Prelude > 4 + 3
```

 Prelude> 4 + 3
 Prelude> mod 4 3

 Prelude> (+) 4 3
 Prelude> 4 'mod' 3

Float: 3.14

Char: 'a','A', '\n'

Prelude> import Data.Char

Prelude Data.Char> chr 65

Prelude Data.Char> ord 'A'

Prelude Data.Char> toUpper 'a'

Prelude Data.Char> digitToInt '4'

Prelude> not True

Prelude > 1 == 2

```
Bool: True, False
 data Bool = True | False
Prelude > True && False || True
                                     Prelude > 1 /= 2
Prelude> not True
                                     Prelude > 1 == 2
 String: "prog\ndec"
 type String = [Char] -- sinonim pentru tip
Prelude> "aa"++"bb"
                          Prelude> lines "prog\ndec"
"aabb"
                          ["prog","dec"]
Prelude > "aabb" !! 2
                          Prelude> words "pr og\nde cl"
'n'
                          ["pr", "og", "de", "cl"]
```

Liste

Orice listă poate fi scrisă folosind doar constructorul (:) și lista vidă [].

```
• [1,2,3] == 1 : (2 : (3 : [])) == 1 : 2 : 3 : []
```

```
• "abcd" == ['a','b','c','d'] == 'a' : ('b' : ('c' : ('d' : [])))
== 'a' : 'b' : 'c' : 'd' : []
```

Liste

Orice listă poate fi scrisă folosind doar constructorul (:) și lista vidă [].

```
• [1,2,3] == 1 : (2 : (3 : [])) == 1 : 2 : 3 : []
```

Definitie recursivă. O listă este

- vidă, notată []; sau
- compusă, notată x:xs, dintr-un un element x numit capul listei (head) și o listă xs numită coada listei (tail).

Tipuri de date compuse

Tipul listă

Tipuri de date compuse

Tipul listă

```
Prelude >: t [True, False, True]
[True, False, True] :: [Bool]

Tipul tuplu - secvențe de tipuri deja existente

Prelude > : t (1 :: Int, 'a', "ab")
(1 :: Int, 'a', "ab") :: (Int, Char, [Char])

Prelude > fst (1,'a') -- numai pentru perechi
Prelude > snd (1,'a')
```

Ce răspuns primim în GHCi dacă introducem comanda?

Prelude> :t 1

Ce răspuns primim în GHCi dacă introducem comanda?

Prelude> :t 1

Răspunsul primit este:

1 :: **Num** a => a

Ce răspuns primim în GHCi dacă introducem comanda?

Prelude> :t 1

Răspunsul primit este:

1 :: **Num** a => a

Semnificatia este următoarea:

- a este un parametru de tip
- Num este o clasă de tipuri
- 1 este o valoare de tipul a din clasa Num

Ce răspuns primim în GHCi dacă introducem comanda?

```
Prelude> :t 1
```

Răspunsul primit este:

```
1 :: Num a => a
```

Semnificatia este următoarea:

- a este un parametru de tip
- Num este o clasă de tipuri
- 1 este o valoare de tipul a din clasa Num

```
Prelude> :t [1,2,3]
[1,2,3] :: Num t => [t]
```

Funcții în Haskell. Terminologie

Prototipul funcției

- numele funcției
- signatura funcției

double :: Integer -> Integer

Funcții în Haskell. Terminologie

Prototipul funcției

- numele funcției
- signatura funcției

Definiția funcției

- numele funcției
- parametrul formal
- corpul funcției

double :: Integer -> Integer

double elem = elem + elem

Funcții în Haskell. Terminologie

Prototipul funcției

- numele funcției
- signatura funcției

Definiția funcției

- numele funcției
- parametrul formal
- corpul funcției

Aplicarea funcției

- numele funcției
- parametrul actual (argumentul)

double :: Integer -> Integer

double elem = elem + elem

double 5

Exemplu: funcție cu două argumente

Prototipul funcției

- numele funcției
- signatura funcției

Definiția funcției

- numele funcției
- parametrii formali
- corpul funcției

Aplicarea funcției

- numele funcției
- argumentele

add :: Integer -> Integer -> Integer

add elem1 elem2 = elem1 + elem2

add 3 7

Exemplu: funcție cu un argument de tip tuplu

Prototipul funcției

dist :: (Integer, Integer) -> Integer

- numele funcției
- signatura funcției

Definitia functiei

dist (elem1, elem2) = abs (elem1 - elem2)

- numele funcției
- parametrul formal
- corpul funcției

Aplicarea funcției

dist (5, 7)

- numele funcției
- argumentul

```
Prelude> :t abs
abs :: Num a => a -> a
Prelude> :t div
div :: Integral a => a -> a -> a
Prelude> :t (:)
(:) :: a -> [a] -> [a]
Prelude> :t (++)
(++) :: [a] -> [a] -> [a]
Prelude> :t zip
zip :: [a] -> [b] -> [(a, b)]
```

Definirea funcțiilor

```
fact :: Integer -> Integer
```

• Definitie folosind if

```
fact n = if n == 0 then 1
else n * fact(n-1)
```

Definirea funcțiilor

fact :: Integer -> Integer

• Definitie folosind if

```
fact n = if n == 0 then 1
else n * fact(n-1)
```

Definiție folosind ecuații

```
fact 0 = 1
fact n = n * fact(n-1)
```

Definirea funcțiilor

fact :: Integer -> Integer

• Definitie folosind if

```
fact n = if n == 0 then 1
else n * fact(n-1)
```

Definiție folosind ecuații

```
fact 0 = 1
fact n = n \star fact(n-1)
```

Definiție folosind cazuri

```
fact n

\mid n == 0 = 1

\mid  otherwise = n * fact(n-1)
```

Şabloane (patterns)

$$x:y = [1,2,3] -- x=1 \text{ si } y = [2,3]$$

Observați că : este constructorul pentru liste.

Şabloane (patterns)

$$x:y = [1,2,3] -- x=1 \text{ si } y = [2,3]$$

Observați că : este constructorul pentru liste.

$$(u,v) = ('a',[(1,'a'),(2,'b')])$$
 -- $u = 'a',$
-- $v = [(1,'a'),(2,'b')]$

Observați că (,) este constructorul pentru tupluri.

Şabloane (patterns)

Definiții folosind șabloane

Fie foo o funcție cu următorul tip

foo ::
$$a \rightarrow b \rightarrow [a] \rightarrow [b]$$

- are trei argumente, de tipuri a, b și [a]
- întoarce un rezultat de tip [b]

Fie foo o funcție cu următorul tip

foo ::
$$a \rightarrow b \rightarrow [a] \rightarrow [b]$$

- are trei argumente, de tipuri a, b și [a]
- întoarce un rezultat de tip [b]

Schimbăm signatura funcției astfel:

ffoo ::
$$(a \rightarrow b) \rightarrow [a] \rightarrow [b]$$

- are două argumente, de tipuri (a -> b) și [a],
 adică o funcție de la a la b și o listă de elemente de tip a
- întoarce un rezultat de tip [b]

Fie foo o funcție cu următorul tip

foo ::
$$a \rightarrow b \rightarrow [a] \rightarrow [b]$$

- are trei argumente, de tipuri a, b și [a]
- întoarce un rezultat de tip [b]

Schimbăm signatura funcției astfel:

ffoo ::
$$(a -> b) -> [a] -> [b]$$

- are două argumente, de tipuri (a -> b) și [a],
 adică o funcție de la a la b și o listă de elemente de tip a
- întoarce un rezultat de tip [b]

```
Prelude> : t map
map :: (a -> b) -> [a] -> [b]
```

Quiz time!

Seria 23 https://www.questionpro.com/t/AT4qgZpBLE

Seria 24 https://www.questionpro.com/t/AT4NiZpALo

Seria 25 https://www.questionpro.com/t/AT4qgZpBLM

Pe săptămâna viitoare!